

igazságosan elismerik a másik fél igazát egészen addig, a míg a gimnázium létérdekét nem sértik. Végeredménye is ilyen: a gimnázium feltétlenül megtartja a három középiskola sorában a helyét, mint egyenrangú, s a maga sajátosságát igyekszik minél erősebben kiemelni.

Igy végződik minden olyan okoskodás, a melylyel a régi gimnázium barátai a változott helyzetben a magok szerepét tisztázní igyekeznek. Reméljük, hogy ha a nálunk régóta készülődő megújulás csakugyan megtörténik, az után nem kell majd itt is bámulva tapasztalnunk, hogy csak külsőségben újultunk. A magyar középiskola történetében megvan az a pont, a melyből tovább kell fejlődnie — szervelesen! Onnan (Eötvöstől!) indulva majd nem csak bódító szert, hanem igazi orvosságot lehet találni a beteg számára.

Harnack füzete újból meggyőz arról, hogy nem reform az olyan, mely után az azt előidéző kérdések a régi állapotban maradnak!

i. s.

★

Être utile, Discours par M. d'Estournelles de Constant, député (Paris, 1904).

Ismeretes, hogy a francia középiskolák évváró ünnepének a díjak kiosztása (*distribution des prix*) s az ezzel kapcsolatos szónoklat adja meg a maga jelentőségét. Így van ez Amerikában is, a hol régi hagyomány szerint a közélet jelesei versenyeznek abban, hogy június havában az iskolaév végeztével buzdító és intő szavakat intézzenek az ifjúsághoz. Ezeket a beszédeket azután a napilapok és a folyóiratok közlik és megvitatják, a minek révén a népnek legszélesebb rétegeibe kerülnek s a legjobb hatással vannak a közszellemre. A lycée Janson de Sully idei ünnepségén a híres s nálunk is megfordult békeapostol, báró d'Estournelles képviselő mondott beszédet, melyet a «Comité de Conciliation Internationale» füzet alakjában bocsátott közre. Ez a rövid lendületes szónoklat tárgyánál s a benne hangoztatott elveknél fogva is figyelemre méltó, s az idők kedvező jelének tartom, hogy az ilyen altruisztikus és békeszerető elvek hangoztatása immár a francia ifjúság előtt is lehetővé lett. Íme mutatóba néhány: A sikernek titka, hogy mindent elfogadjunk, mindent megtegyünk azért, hogy *hasznosak legyünk*; ez a törekvés jár legkevesebb csalódással, ez a leg szebb pálya és hivatás, a legbiztosabb útja a boldogulásnak s a boldogságnak! A jóság nem *egy* népnek kiváltsága, a jó s a rossz mindenütt megvan s jó embereket minden népnél találunk. Azért a békeszerető Franciaország legyen eszménye a francia ifjúságnak, mely azzal, hogy az anyagi haladás mellett az erkölcsi haladásról sem feledkezik meg, hatással van a közvéleményre s ennek révén még

a kormányokra is jótékony s az összerberiségre kiható befolyással lehet.

Ha a mi középiskolai ifjúságunk nyolc éven keresztül megannyi ilyen magasán szárnyaló társadalmi és emberi intésben és buzdításban részesülne, legalább néhány atomját kapná meg annak az erkölcsei nevelésnek, melynek az iskolánkból kikerülő ifjúság ma még annyira híján van. kf.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik. Herausgegeben von O. Flügel und W. Rein. (Langensalza, Hermann Beyer und Söhne. 12. Jahrgang. Heft, 3., 4.)

E folyóirat 1. és 2. számát ismertettem a Magyar Pädagogia ez évi 2. füzetében 101. l. Azóta ismét két füzete jelent meg ennek az érdekes és tartalmas közlönynek, melyeket az alábbiakban mutatok be.

A 3. füzet tartalma: I. Értékezesek. 1. Marx Lobsien: *Gyermek és művészet.* A szerző kísérleti úton akarja megállapítani, hogy a gyermekben esztétikai hajlamok vannak, s hogy a föltételek e hajlamok fejlesztésére nem hiányzanak. Meg akarja továbbá állapítani, hogyan fejlődik az izlés, azaz: az esztétikai érzék fejlődési stádiumait pontosan követni. E célból 1380 gyermekben tett kísérletet, s minden gyermek 22 kérdésre felelt. A kérdések részben látható szép dolgokra vonatkoznak, részben költeményekre. A cikk folytatása következik. 2. O. Flügel: *Windelband Herbartról.* Windelband filozófiai tan-könyvében azt állítja, hogy Herbart nem realista, hanem idealista. Flügel kimutatja, hogy ugyanezt mondta már Zeller is, de Flügel már vele szemben is bizonyította, hogy tévedés. Most újra igazolja álláspontját, s egyúttal helyreigazítja Windelband többi tévedését is, mely könyvében Herbartra vonatkozólag előfordul. 3. Prof. Dr. Baentsch (Jena): *Chamberlain nézetei a semiták, nevezetesen az izraeliták vallásáról.* E cikkben folytatólag cáfolja a szerző Chamberlaint, s főleg azt az állítását, hogy a semiták vallása csak praktikus, főképp anyagi és önző célokat szolgál, s nem ideális célokat.

II. Közlemények. 1. Dr. Susanna Rubinstein: *Kongenialis szellemek* címen Schillert és Humboldtöt hasonlítja össze. 2. Camille Pitollet: *Gracián Boldizsár és filozófiája* címen érdekes adatokat mond el erről a maga korában híres íróról, aki bennünket azért érdekelhet közelről, mert Faludi Ferencre volt nagy hatással. Csodála-